

Centenàries normes ortogràfiques (III)

Fins ara hem revelat les frustracions de Pompeu Fabra (el manteniment de la h-; la solució per a la l doble, en l•l, en lloc de l'etimològica ll i la desconsideració amb la històrica conservada del eisme de la Catalunya Vella i Ses Illes – ceyla; per cert l'únic tret manifestat en la dicció d'en Puyal). I hem descobert els canvis en els criteris d'accentuació entre 1913 i 1917.

En aquest tercer lliurament fem avinent el criteri que més ens abelleix / enorgulleix perquè representa el més mantenidor / conscienciador de la unitat del domini lingüístic en les solucions ortogràfiques: vet ací la a i la e; la v i la b. En fou la primera qüestió que assumeix la comissió de l'IEC: "l'ortografia d'aquelles lletres que són pronunciades idènticament en el dialecte central, però continuen pronunciant-se distintament en altres dialectes".

Tal com llegim al pròleg del Diccionari ortogràfic de 1917, Pompeu Fabra ens desvela: "Predominà el criteri que un dia sostingué n'Aguiló, segons el qual, per damunt de qualsevol consideració etimològica i per damunt les habituds concretes en l'època de la decadència sota l'ortografia castellana, hom havia d'atenir-se a les grafies medievals i a la pronúncia d'aquells dialectes que conserven l'antiga distinció".

Per tant els catalans orientals centrals manllevem dels parlars occidentals en l'escriptura de a/e àtona que neutralitzem; i escrivim la distinció b/v mercès a valencians i baleàrics que la conserven mentre que nosaltres som betacistes...

Se'n diu el criteri de composicionalitat o de proximitat...

Fou, per tant, aplicat en la Norma 1 de 1913: "No s'escriuren amb a sinó amb e la terminació del plural dels noms en -a i les terminacions verbals en -s, -n, -m i -u d'aquells temps en què la tercera persona del singular acaba en -a": taula / taules; força / forces. Pensava / pensaves, pensaven, pensàvem, pensàveu... Però.. entre les 24 normes centenàries no podem trobar l'ortografia de la b/v. Cal endinsar-se, altra vegada, en les Normes de l'IEC definitives de 1917, aplicades a l'oficial de l'IEC Diccionari ortogràfic; un exemplar del qual posseeixo des d'un dijous de tardor de 1991...

En el primer apartat, L'ortografia de la decadència, ja assenyallada / blasmada, se'ns fa recordar: "la v catalana era reemplaçada per la b castellana (etimològica) en mots com cavall, govern, cascavell, o la b catalana, per la v castellana (etimològica) en mots com rebentar, baró, biga". La genuïna distinció b/v reclamà la "doble tasca de modernització i depuració" d'una "ortografia anacrònica entacada d'innombrables castellanismes". Mitjançant "l'estudi dels mots d'ortografia dubtosa, cercant-ne l'origen, la història, la pronúncia dialectal (...). Ara veia hom que era encara en moltes altres paraules que calia reemplaçar una b deguda a la imitació (interferència) dels castellà per la v exigida per la llengua antiga i per la pronúncia de Mallorca i de les altres contrades que mantenen la distinció entre la b i la v". I Pompeu Fabra hi reconeixia que "enquestes dialectals i escorcolls de manuscrits" així com suggeriments provocarien noves correccions, per errònies, a les solucions de 1917... Opera operta...

Fotogrames de vilanies

Fonxo Blanc
Professor de l'Eugeni d'Ors

Hom havia d'atenir-se a les grafies medievals i a la pronúncia d'aquells dialectes que conserven l'antiga distinció